

DİL ARAŞTIRMALARI

Journal of Language Studies

Yıl: 16, Dönem: 2022/Bahar, Sayı: 30

ISSN 1307-7821 | e-ISSN 2757-8003

NEKROLOJİ
Necrology

Türk Gramerinin Sıra Dışı Teorisyeni Viktor Grigoryeviç Guzev'in Anısına

Kenan Semiz

Dr., Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi
Filoloji Fakültesi, Türk Filolojisi Bölümü, Türkistan / Kazakistan

e-posta kenan.semiz@ayu.edu.kz

orcid 0000-0003-3524-3339

Atıf

Citation

Semiz, Kenan (2021) Türk Gramerinin Sıra Dışı Teorisyeni Viktor Grigoryeviç Guzev'in Anısına . *Dil Araştırmaları*, 30: 291-294

Başvuru

Submitted

15.04.2022

Revizyon

Revised

05.05.2022

Kabul

Accepted

20.05.2022

Çevrimiçi Yayın

Published Online

31.05.2022

5 Aralık 2021 yılında Saint Petersburg Üniversitesi Şarkiyat Fakültesinin baş öğretmeni, Saint Petersburg Devlet Üniversitesinin Fahri Profesörü, Türkoloji bölümünün profesörü Viktor Grigoryeviç Guzev 83 yaşında vefat etmiştir (1939–2021).

Rus Türkolojisinin önemli isimlerinden biri olan Viktor Grigoryeviç Guzev, 3 Kasım 1939 yılında, Rusya'nın Merkez Rusya Federal Bölgesinde Voronej şehrinde dünyaya gelmiştir. 1962'de Leningrad Devlet Üniversitesi Şarkiyat Fakültesinden

mezun olan Viktor G. Guzev, 1959-1960'ta Sofya Devlet Üniversitesi'nde stajını tamamlamıştır. 1966'da 'Eski Anadolu Türkçesi Ses Bilgisi: Kitab-ı Melik Danişmend'in Leningrad Nüshasına Göre' adlı teziyle yüksek lisans programını bitirmiştir. 20 Kasım 1986'da doktor, 22 Mart 1978'de doçent ve 22 Şubat 1990'da profesör unvanlarını almıştır.

SSCB İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsünün Leningrad Şubesinde görev yapan (1965-1973) V. G. Guzev, St. Petersburg Devlet Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi öğretim üyeliği (1973'ten itibaren), 1988'den itibaren de Türk Filolojisi Bölüm Başkanlığı görevlerini ifa etmiştir. Bölümde 25 yıl boyunca, Kasım 2013 yılına kadar çalışmıştır.

V. G. Guzev'in özellikle ilgilendiği sahası Türk gramerinin teorisiydi. Türk gramerinde kökleşmiş Hint Avrupa önyargılarını kaldırabilen ve birçok dilbilim kavramlarının açıklanmasını varsayan sıra dışı görüşleri bir araya getirebilecek bir sistem üzerindeki çalışmalarının ayrıca yeri vardı. V. G. Guzev'in Türk Grameri ile ilgili tüm önemli çalışmalarında dildeki olgulara karşı işlevsel bir yaklaşım görülmektedir. Bu konuda genel olarak V. G. Guzev 180 bilimsel çalışma ortaya koymuştur. Ayrıca V. G. Guzev Rus Türkolojisinin tarihi, özellikle S. Malov, N. Baskakov, S. İvanov, V. Kondratyev ve A. Grigoryev gibi parlak temsilcileri hakkındaki makalelerin de müellifidir.

V. G. Guzev, Ünlü dilbilimci alimlerin (L. V. Şerba, G. p. Melnikov, F. de Saussure) konuşma ve dil sisteminin birimi üzerindeki anahtar teorilerine dayanarak kelime yapımı ve kelime değişimi vasıtasıyla dış alemdeki nesnelerin, niteliklerin ve ilişkilerin "ikinci temsili" teorisini ortaya koymuştur. Bu görüşü birçok bilim adamı tarafından onaylanmış ve özellikle Türkoloji sahasında yaygınlık kazanmıştır. Daha sonra Profesör G. P. Melnikov'un görüşleri ve iş birliğinin tesirinde dil sistemlerinin orijinal niteliklerini bulma çabalarında esas olan Türk gramerinin teorisinin gözlemleri şekillenmiştir.

Şarkiyat Fakültesinde çalıştığı yıllarda V. G. Guzev, genel dilbilim ve Türkoloji meseleleri üzerinde çalışmıştır. "Grammatika sovremennogo turetskogo yazıkı", "Teoreticheskiye grammatika turetskogo yazıkı", "Osnovi funktsionalnoy grammatiki tyurkskih yazıkov", "Sravnitel'naya grammatika tyurkskih yazıkov", "Staroosmanskiy yazıkı", "Turetskaya lingvisticheskiye terminologiya", "Drevnetyurkskaya runicheskiye pismennost v svete fonologiyi i obşey teorii pisma", "Yazıkı mira (tyurkskiye yazıkı)" vb. gibi önemli konularda derinlemesine araştırmalar yapmış ve kurslar düzenlemiştir.

V. G. Guzev, doktora tez çalışmasında ve ilk makalelerinde eski araştırmacıların şüpheli görüşlerine aldırmandan Türkçe metinlerde Türk dillerinin fonetiğinin incelenmesini Arapça harflerle yazılmış metinler üzerinde yapılabileceğini öne sürmüş ve Eski Anadolu Türkçesinin fonolojik okunuşuyla morfolojik düzenliliği hakkındaki bilgileri kusursuz bir şekilde sunmuştur.

1965-1973 yıllarında Viktor Grigoryeviç SSCB İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsünün Leningrad Şubesinde araştırma görevlisi olarak çalışmış ve iki defa neşredilen (M. 1974 и 1989). "Bibliografişekiysslovar oteşestvennih tyurkologov. Dooktyabrskiy period" kitabının ortak müellifi olmuştur.

1990'lı yıllarında V. G. Guzev ünlü Türkolog, Profesör S. G. Klayştornıy ile birlikte Eski Türk Runik yazısı (VII-IV yy.) hakkında birkaç makale yayınlamıştır. [Guzev V.G., Klayştornıy S.G. 146-176 s.]

Aslında V. G. Guzev'in Türk Dilleri İşlevsel Grameri okulunu kurduğunu da söyleyebiliriz. Öğrencileri arasında özellikle profesör M. Mamatov (Özbekistan), SPBGU doçenti N. N. Telitsin, A. S. Avrutina, L. M. Ölmezova ve Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Özlem Deniz Yılmaz isimlerini sayabiliriz.

Rusya Bilimler Akademisinin Dilbilim Araştırmaları Enstitüsünde gerçekleştirdiği iş birliği neticesinde filoloji ve tarih bilimleri doktoru A. A. Burkin ile beraber çalıştığı sırada "Obşıye stroyeviye osobennosti agglyutinativnih yazıkov" adlı makaleleri çıkarmıştır (2007). Bu makalesiyle V. G. Guzev'in sadece çağdaş Türk lehçelerinin yapısını kavramakla yetinmediğini, genel olarak eklemeli dillerin yapısını ve genel dilbilimdeki genel dillerin tipolojisi meselesini çözmeye çalıştığını söyleyebiliriz. Yaşamının son yıllarına kadar çalışmaya devam eden V. G. Guzev, özellikle fonksiyonel cümle yapısı konularının incelenmesi için çaba göstermiştir.

V. G. Guzev'in tanınmış yabancı Türkologlarla yaptığı önemli çalışmaları bulunmaktadır. Özellikle Profesör Lars Yuhanson'un görüşlerinden etkilenerek Türkçede fiil kipi meselesi üzerinde durdu ve titiz bir araştırma gerçekleştirdi. Çok iyi konuştuğu Almanca ve yayınladığı makaleler sayesinde V. G. Guzev, Avrupa'nın önde gelen Alman Türkologlarıyla (Gerhad Dorfer, Peter Zieme, Eva Agnes Csato, Erica Taube) şahsi iş birlikleri yapmayı başarmıştır.

V. G. Guzev; Taşkent, Semerkant ve Türkistan'da bulunan üniversitelerde birtakım sunumlar yapmış, St. Petersburg, Moskova, Leiptzig, Çimkent, İstanbul, Ankara ve Çeşme'de konferanslara katılmıştır. Ayrıca Türkiye'de "Türk Dilleri Ulusal Kongresi"nde birkaç defa sunum yapmıştır. Her sene danışmanlığını yaptığı öğrencilerden araştırmalarının yüksek kalitede hazırlanmasını sağlayarak çok sayıda lisans ve yüksek lisans tezinin savundurmıştır.

V. G. Guzev, Türk Dil Kurumunun 2000 yılından itibaren fahri üyesiydi. 2008 yılında kendisine Türkoloji sahasında verdiği emekleri ve bilim alanında yetiştirdiği öğrencileri için Türkiye Cumhuriyeti Devlet Nişanıyla ödüllendirilmiştir.

Oldukça keskin bir sağduyu, zeka ve çalışma azmine sahip olan V. G. Guzev, bunların yanı sıra iletişim ve organizasyon becerisi sayesinde kendisinden önce çözülemeyen bazı meseleleri beklenmedik bir şekilde çözüme kavuşturabilmiştir.

Kabiliyetli bir eğitimci ve oldukça sabırlı bir araştırmacı olan V. G. Guzev, hayatı boyunca hem işinin aşığı hem sadığı olmayı başarmış bir şahsiyettir. Sevdiği işi adına hiç usanmadan hem maddi hem manevi enerjisini harcayarak göstermiş olduğu adilane bakış açısı, bilgelik ve güvenilirlik neticesinde gerek öğrencileri gerekse meslektaşları tarafından otorite olarak kabul edilmiştir.

V. G. Guzev'in önemli çalışmalarından bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

-Sistema Turkish Slovoizmenitelynih Kategoriy v Funktsionalno-Semantiçeskom Aspekte: (Na materiale Staroanatoliyskogo Türkskogo Yazıkı), Leningrad 1986.

- Staroosmanskiy Yazık, Moskova 1979.
- ‘Staroanatoliysko - Türkskiy Yazık’, Yazıkı Mira (Türkskiye Yazıkı), Biřkek 1997, s. 116-126.
- ‘Göktürk Yazısının Kendiliğinden Doğma (Otokton) Menşei Varsayımını Esaslandıran Deliller’, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten 2000, Ankara 2001, s. 211-220.
- Oçerki po Teoriyi Türkskogo Slovoizmeneniya İmya: (Na Materiale Staroanatoliysko – Türkskogo Yazıkı), Leningrad 1990.
- ‘K Voprosi o Slogovom Haraktere Türkskogo Runičeskogo Pisyma’, Voprosı Yazıkoznaniya, 1994, s. 67-72.
- İstoriya i kultura tyurkskih narodov Rossii i sopedelnıh stran, Moskva, 2009. s. 146-176.

Kaynakça

- KOLESNIKOV, Aleksandr; KAMALOV, İlyas (2011). Avrasya Türkologları Sözlüğü 1. Cilt 1. Kitap: Rusya Türkologları (XX. Yüzyıl). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
http://www.orientalstudies.ru/rus/index.php?option=com_content&task=view&id=14407&Itemid=48 (Eriřim tarihi 30.03.2022)
- <https://www.orient.spbu.ru/index.php/ru/novosti/vse-novosti/spisok-novostej/1866-skonchalsya-v-g-guzev-1939-2021> (Eriřim tarihi 30.03.2022)
- <https://www.istanbul.edu.tr/tr/haber/turk-rus-turkologlar-calistayi-istanbul-universitesinde-gerceklestirildi-36004A004C006A0039004900360065006A00530038003100> (Eriřim tarihi 30.03.2022)
- <http://intelbook.org/2015-01-26-aktualnye-voprosy-tyurkologicheskikh-issledovaniy/> (Eriřim tarihi 30.03.2022)
- <https://turkiestudies.ru/persons/sostav/guzev/> (Eriřim tarihi 03.04.2022)